

Waar zijn onze weapons of mass narration?

Wat is handiger: wel of niet je militaire strategie uitventen? Op dit moment lijkt het erop dat de Nederlandse regering voor de tweede optie kiest. De laatste nieuwsberichten rond de operaties in Irak waren buitengewoon onderkoeld en nietszeggend. ‘Trainingsmissie Irak begint in januari’, luiden de krantenkoppen in november 2014. Sindsdien is er weinig meer over de operaties in Irak vernomen. ‘De opmars van IS is gestopt’, dat is tot op heden de summere boodschap van commandant der Strijdkrachten Tom Middendorp. Op zich is dat een helder, duidelijk omschreven, en zelfs haalbaar doel. De vraag is natuurlijk wel hoe de middelen en de tactieken zich tot dat strategische doel verhouden. Draagt de trainingsmissie daaraan bij? Maar die mag vooralsnog de poort niet uit. En hoe zit het met de F-16’s? Die doen uiteraard hun werk naar volle tevredenheid. Maar naar wiens tevredenheid? Van de Amerikanen, van de CDS, van de Tweede Kamer?

Begrijp me niet verkeerd, misschien is de keuze om voor wat betreft de pr laag te vliegen en onder de radar te blijven niet verkeerd. We weten allemaal nog waartoe het gepolariseerde debat en de versimpelde dichotomie ‘vechten vs. wederopbouwen’ rond de missie in Afghanistan heeft geleid. Namelijk tot een voortijdig afbreken van die missie op binnenlands politieke gronden in 2010.

Maar de vraag is natuurlijk: wat is dan precies de achterliggende strategie, en wie heeft daar zicht op? De defensietop, uiteraard. En misschien ook wel de betrokken ministers, van Defensie en Buitenlandse Zaken, maar de rest van het kabinet, de Tweede Kamer, de militaire vakbond en de samenleving als geheel? Nauwelijks.

Is dat erg? Vooralsnog niet. Kijk naar Mali, kijk naar Irak nu. De Nederlandse militairen opereren prima in de luwte van al die media-aandacht. Misschien vinden ze dat zelfs wel prettiger. Maar goed, we weten nu al dat discussie rondom de missie onmid-

dellijk opvlamt wanneer er iets ergs gebeurt. Wanneer IS weer een gruweldaad pleegt, of wanneer er grote ongelukken gebeuren. In dat eerste geval lopen de emoties hoog op. We moeten ingrijpen, en wel nu meteen! Maar gerechtvaardigde gevoelens van afschuw, medelijden, solidariteit of wraakzucht zijn geen substituut voor een doordachte strategie.

Je hebt dus alleen al vanuit het oogpunt van *contingency planning* wel degelijk een strategisch narratief nodig. *Strategic narratives*, dat zijn – om Lawrence Freedman aan te halen – verhalen met een begin, midden en eind, bedoeld om groepen mensen te mobiliseren, in beweging te brengen voor een bepaald strategisch einddoel. Zo’n narratief moet in staat zijn te verklaren wat er onderweg gebeurt, hoe tegenslagen worden opgevangen, wat de gevolgen van onze daden zijn, en wat het ons uiteindelijk oplevert.

Ook Defensie kan niet zonder. Zelfs al weet je dat de context voortdurend in beweging is, het te behalen doel gedurende de missie zal veranderen en de beschikbare middelen volstrekt onvoorspelbaar zijn, dan nog heb je een verhaal nodig dat de rode lijn vasthoudt. Dat voorkomt meedeinen op golven van goedkope opwinding en afschuw. Dat biedt een weerwoord aan de *weapons of mass narration* die IS de wereld inslingert. Maar dat voorkomt vooral dat binnenlandse partijpolitieke overwegingen te snel en te gemakkelijk de doorslag geven bij het ondermijnen van het draagvlak voor militaire operaties. De ‘strategische ongeletterdheid’ die mijn collega Isabelle Duyvesteyn in haar oratie vaststelde in het Nederlandse politieke debat is geen excuus voor het achterwege laten van de hoogst noodzakelijk nascholing op dit vlak. Defensie heeft genoeg goede verhalenvertellers in huis. Tijd dus voor een strategische missie: leg het ons maar uit!

Beatrice de Graaf

Hoogleraar *History of International Relations & Global Governance*, Universiteit Utrecht

FOTO: ED VAN RIJSWIJK IN OPDRACHT VAN UNIVERSITEIT UTRECHT